

H. B. Benchea prezintă ca Teză de doctorat în limba și literatură engleză un studiu dezvoltat intitulat Lord Byron. Viața, opera și influența sa în literatura română. Prin titlul său, lucrarea se adresează în același timp specialiștilor în literatura engleză și în literatura comparată. Prima parte a ei, intitulată Viața de libertate, rușinea și gloria, se ocupă cu biografia poetului englez și cuprinde 127 pagini; partea a doua, care se întinde pe 160 de pagini, este intitulată Prodigioasa operă poetică, Triumf al romantismului și aduce o descriere a operei byroniene; partea a treia, mult mai modestă și ca întindere (cuprinde numai 73 pagini) și ca titlu (Influența lui Byron în literatura română) este melancolică studiului soartei poetului englez în literatura română; partea a patra conține o Bibliografie, partea a cincea ludicelă se numește propriu, după care urmează Tabla de materii.

Ceea ce trebuie notat dela început ~~este~~ ^{arest fel} sunt dificultățile pe care un studiu de ~~natura aceasta~~ le ridică în fața cercetătorilor. Sântem la 125 de ani dela moartea marelui cântăreț al libertății popoarelor și în vremea aceasta studii avansate au fost melancolică viața sa, opere sale și influenței pe care această operă a exercitat-o asupra literaturii lor lumii. Evident, faptul ~~este~~ un întregice reluarea Temei, o interpretare nouă a personalității poetului sau adăunirea studiului operei sale. Opoziția cere însă anumite condițiuni științifice de lucru și o anumită pregătire. Vom vedea în ce măsură de apar în studiul dlui Benchea condițiunile.

Biografia hărăzită o concepție elementară asupra rolului și cauze factorii istorici și ~~poziția~~ ^{de} în interpretarea unei opere de artă. Judicațiunile nel biografice, refăcute pe cronologie, nu deschid decât rațiuni perspective asupra vieții sufletești a poetului. Capitolul tot, în cuprinsul cărmină autorul are între altele prilejul de a atribui unui scriitor opere care aparțin altuia, are un aspect supărațor de popularizare a unor date elementare și de reclamație egomotoasă ca ~~de~~ ^{de} reclamele de circ. Inutil, cred, să mai adaug că autorul nu se face să aduce nimic nou, decât un domeniul în care îndoițea era ~~totală~~ ^{totală} într-adevăr greu de realizat, dar nu imposibil. Se știe că Byron a călătorit în Peninsula Balcanică și că a cunoscut în satule lor pe Aroni. Itinerarul călătoriei sale sânt a fost stabilit de mult timp în amănunt, dar refacerea și reconsiderarea lui din perspectivă românească ar fi putut putea fi întreprinsă. În locul acestei operațiuni, autorul se mulțumește cu o comodă compilare a informațiilor biografice ^{de mare circulație} unele și unele de trecute prin filtrul biografiei romantate. X

Capitolul melancolic operei lui Byron are un caracter bibliografic, uscat ele mai adeseori, ușor pigmentat de lirism din când în când. Condițiunile este total în afara problemelor propriu și literare: pentru de-așel textul nu pune probleme, iar interpretarea literară este un fapt a cărui existență n'a ~~putut~~ ^{putut} bănuț-o încă. Totul se reduce la înregistrarea operelor la rezumarea lor și la reproducerea unor ~~bucăți~~ ^{bucăți} pagini sau fragmente de poezie.

2

In aceste impuneri, ar fi fardidos să se mearse urmărirea concepției
 ce ar sta la baza analizei sale: "Conceptia literară nu poate fi vorba, iar ana-
 liza prezintă un singur punct de rezistență: cifra. D. Benchea are într-a-
 devăr mania cifrelor, cu ajutorul cărora construiește o definiție cantitativă
 a operei byroniene: câte cântări are un poem, câte strofe are fiecare
 cânt, câte versuri sânt în fiecare strofă și câte silabe în fiecare vers.
 Din acest punct de vedere d-nea nu este concurent decât de răposatul A. Pro-
 lesco - față de care, de altfel, are o infinită admirație - căruia îi revenea
 până acum meritul de a fi numărat cele mai multe silabe versificate
 în românește.

Nici marile probleme ale romantismului, dintre care unele au izvoit
 chiar și opera lui Byron, nu îi sânt cunoscute. Candidatul afirmă,
 în titlul capitoului închinat operei poetice byroniene, că aceasta însemnează
 Triumful romantismului. Ideea este reluată în cursul lucrării și ajunge
 (la p. 283) la afirmatia că Byron este spiritul cel mai apropiat de roman-
 tismul european, prin individualismul și pesimismul său, spre a culmina
 în constatarea (p. 274) că poezia engleză nu este propriu-zis un romantic.

Mai surprinzătoare încă este constatarea că autorul studiului nu vede
 în întreaga operă byroniană, trăsătura fundamentală a ei: titanismul.
 Mai mult chiar: vorbind despre Cain, creatura ce se revoltă împotriva
 Creatorului, d-nea face afirmatia că personajul "nu are nimic
 dintre un titan, ci este mai curând un pedant indigos, care este cu
 voie rea față de soție și de părinți și lui Dumnezeu îi reproșează
 greșala creației sale, anume nedreptate, că din cauza greșelii
 părinților nu mai poate fi în paradis, ci trebuie să-și câștige pâinea
 prin sudoarea feței sale și trebuie să cunoască moartea". Afirmatia
 este într-adevăr desamantă, dat fiind faptul că se referă la un poet
 care a făcut marturisirea că personajul care l-a oboșat statornic
 a fost Prometeu, al cărui ^{suplu} infirmitate poate fi vădită în tot ceea ce el
 a scris. Și totuși d. Benchea aminteste calificativul pe care Southey
 îl dase lui Byron: poet satanic; d-nea însuși face constatarea că poezia
 este o mare forță demonică (279), dar de la Satanul lui Southey și de la
 demonul său până la titanul lucifer din Cain și până la titanii
 romanticiilor, d-nea nu vede întinzându-se nicio punte.

Nu este cazul să se ~~dece~~ urmărească în amănunt părerile candidatului
 despre opera lui Byron. Cele notate până acum ne îndreptătesc să spunem
 că atât prin ceea ce ^{afirma} spune cât și prin ceea ce nu afirmă d-nea ^{se bucură de} are avantajul
 curios de a se arăta deopotrivă de străin de literatura atât prin ceea ce
 afirmă cât și prin ceea ce nu afirmă, evitând să discute.

Oprindu-se la un anumit stadiu de informație asupra lui Byron,
 cele două capitole închinat vieții și operei poetului, au aerul unei ^{prezentați} ~~prezentați~~
 grăbii a unor teste ^{de} ~~de~~ elementare engleze, datând dinainte
 de 1900. Argumente din ~~literatură~~ ^{literatură} se cer la rând în ~~concluzii~~
~~concluzii~~ aceste concluzii.

x Voiu nota cu acest prilej lista totală de adăucire a unor anumite mani-
 festări din viața lui Byron, făcute să definească în amănunt caracterul
 poetului. S-a discutat îndelung ~~despre~~ ^{despre} ~~legăturile~~ ^{legăturile} ~~sale~~ ^{sale} cu sora sa
 Augusta și se știe că faptul acesta a fost ^{untru o mare măsură} ~~determinant~~ ^{determinant} în destinul poetului
 pe care societatea engleză nu-l mai putea ține în viața ei. Urmasa a
 fost expatrierea lui definitivă și, ca o consecință a acestei, abordarea
 unor anumite teme literare și accentuarea unei trăsături din firea
 sa: sarcasmul, îndreptat în deosebi împotriva ipocriziei societății engleze.
 Este, ~~într-o~~ ^{într-o} ~~parte~~ ^{parte} pe alte teme morale, atitudinea pe care avea să o aibă mai
 târziu Heine față de Germania. H. Bencke ^{nu} ^{menționează} ^{în} ^{bibliografia}
 sa opere care l-au ajutat să lămurească definitiv această problemă: cores-
 pondența lui Byron cu lady Melbourne, ^{opera} ^{intitulată} ^{cu} ^{titlul}
 Astoria (London 1905) de lordul Lovelace, ^{în} ^{care} ^{este} ^{urmărirea} ^{vieții}
 Medorei, fiica lui Byron și a sorii sale, The Life of Lady Byron de
 de Miss Ethel Colburn Mayne. Problema l-a preocupat de altfel
 și pe André Maurois, ^{pe} care candidatul îl înregistrează de asemenea
 în capitalul francez al bibliografiei sale și care, oricât de romantic
 ar fi părut viața poetului, ^{în} ^{voca} ^{totuși} ^{acestea} ^{probe} ^{mărturie}
 concludente. ~~Faptul acesta nu determină să cred că s-a consultat~~
 Este supozitor să constatăm, în urma acestora, că dl. Bencke ^{nu} ^{poate}
 drept o invenție fără ^{niciun} ^{scop} tot ceea ce se spune despre așa zisul
 "mistă Byronian". Faptul acesta ^{este} ^{unul} ^{din} ^{faptele} ^{care}
 s-a consultat bibliografia pe care o concentrează în finalul lucră-
 rii.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
 „OCTAVIAN GOGA” CLUJ
 SECȚIA COLECȚII SPECIALE
 Fondul Petrescu - Popovici

3

dacă prin felul cum ~~se~~ contemplant viața și opera lui Byron, Benchea se arată lipsit de orice îndrăgăție de a trata subiectul de literatură engleză, felul în care este urmărirea influența poetului englez în literatura română se arată că ~~de~~ este tot atât de puțin calificat pentru studii de literatură ~~română~~ comparată. Candidatul simplifică până la limite necesare una dintre cele mai complexe probleme de literatură comparată. Românii au curioșent opera byroniană în forma ei originală numai în ~~tin~~; în primele timpuri ea le a fost mediată în special de traduceri franceze, dintre care aceea a lui A. Pichot s'a bucurat de o foarte largă circulație. Anunții traducătorii francezi ai operei lui Byron au răit printre Români, unde au îndeplinit funcțiunea de preceptorii în familii boieresti sau profesorii în școlile publice. Acesta este cazul lui Louis Remy, profesor la Iași, colaborator la ziarele românești ale timpului și om cu orizont literar foarte larg. Interesează de asemenea de aproape soarta lui Byron în literatura grecească, unde poezia ca Soutzos, căreia ~~se~~ ^{numărul poezii române} Melchian gazin, mijlocul cunoașterea poetului ~~deosebit~~ influența sa a fost excepțional de puternică: poetul care a murit la Missolonghi și de care n'a fost străin nici gânda de a deveni rege al Angliei, era destinat să crească în jurul lui o atmosferă de legendă care, prin poezia ca Soutzos, ce număra prieteni și admiratori printre scriitorii români, a fost transmisă și literaturii române. Interesul pt. opera poetului englez a fost menționat apoi prin unele traduceri germane sau poezii germane influențate de Byron, cum este Heine, prin traduceri sau imitațiuni italiene (cazul lui G. Asachi) sau prin influența unor poezii ruse, și mai ales urmată de de influența mareșului rus (Pușchin, Lermontov). Dacă la acestea adăugăm celebra odă dedicată de Lamartine lui Byron, am indicat, cred, în linii mari, punctele ^{esenciale} în care ~~influența~~ opera byroniană s'a reflectat asupra literaturii române.

Studii anterioare tezei lui Benchea au pus problema acceptă pe calea ei adevărată. Lăsând la o parte ^{o parte} îndrăgăta discutiie în legătură cu raporturile dintre Eminescu și Byron, despre care ~~de~~ nu are niciun fel cunoaștere, voi aminti că tema care preocupă pe candidatul a fost tratată în trei studii ~~foarte~~ serioase: acela al lui Petre Grimm, Traduceri și imitațiuni românești după literatura engleză, pb. Dr. III; acela al lui Adrian Marino, Vechi traduceri românești, resemnalate mea, din Lord Byron, apărut în revista Kalende din 1943 și 1944 și, în cele din urmă, studiul lui Emil Turdeanu, Oscar of Alva de Lord Byron. Izvoare apuse și reflecții românești, pb. în Studii Literare, vol. III. Dintre aceste trei studii, fundamentale pentru ^{subiectul} tema pe care îl tratează, candidatul nu cunoaște decât pe cel dintâi pe care, în schimb, îl pune la contribuție într-un chip de natură să compromită compromițător. Traducerile preocupă în mod ^{aproape} exclusiv pe Grimm și de preocupă și pe dl. Benchea în mod aproape tot atât de exclusiv. Le înregistrează în ordinea în care ele sunt înregistrate de Grimm, respectă cu religiozitate omisiunile involuntare ale lui Grimm și le comentează în

numele traducătorului, locul de apariție, anul & nr. volumelor, omițând ~~cu~~
~~în~~ ~~titlu~~ ~~titlul~~ operei. Altfel, același capitol solicită pe cititor să creadă
că traducerea germană a apărut sub titlu românesc; ex.: "Schroeter,
trad. integrală, 1875-1886 în 6 vol.", sau: "F. Brie; Traduceri ^{alese din}
diferite traducători în 4 vol. 912." Este clar, că autorul n-a văzut ^{multe} ~~cazurile~~
pe care le notăm, ceea ce înseamnă de asemenea o concepție ^{stăruitoare} ~~ajuste~~ ~~trage~~

Rezerve tot atât de serioase se pot face și în ceea ce privește felul de
a se exprima al dlui Bencea. În primul rând ar putea fi suspectate cu-
noștințele sale de limba engleză. În general, de-a da dovadă de umiltă diplomatie
în acest domeniu: când reproduce textul englez, evita să dea o traducere
românească proprie, iar când dă o astfel de traducere nu reproduce și textul
original. S-ar putea cita numeroase exemple de traduceri confuze; eu semnal
ez, cu titlul de exemplu, pe aceea a dedicației către cântărețul și din Child
Harold, dedicație (p. 149). Într-un anumit moment însă, de-a trecut
peste această regulă și ne-a dat paralel textul englez și pe cel româ-
nesc (20). Aici vedem că Attic metres (metriatici) se traduce în rom. prin
metri antici, iar versul: Of Grecian dramas vaunts the deathless
fame (adică: el laudă numele nemuritor al dramelor grecești) se
traduce prin: cu dramele grecești se laudă de nemurire nemuritor.
Și limba se românească este la acești mătine: dl. Bencea vorbește
despre mefistofelnic (mefistofelic, p. 178); romantescă (218); dantescă
(dantesc, 265); teatralitate (teatralism, 277). La pag. 278 se vorbește
despre actualitatea grafică a lui Byron, iar la p. 313 despre ritmul
licentios, adică neregulat, al ~~scrierii~~ ~~traducerilor~~ lui George Byron. Și
prozele sale sânt lipsite uneori de scheletul gramatical: "Atunci poetul Grigore
H. Grandea - care se socotea nepot al lui Byron, deoarece acesta ar fi avut
un fiu cu o voscopolancă, Santa, bunică a lui Grigore Grandea" (p. 313)

N-am semnalat, în legătură cu teza de prezentată de dl. Bencea, decât o mică
parte din rezervele pe care se le îndreptățește. ~~Cred însă că de sânt de~~ ~~Concluzia~~
pe care ~~se~~ ~~impun~~ ~~me~~ ~~poate~~ ~~fi~~ ~~de~~ ~~cât~~ ~~negativă~~
noțiunile elementare ale ~~te~~ ~~istoriei~~ ~~literare~~ sau literaturii comparate, după
cum este lipsit de ~~o~~ ~~practică~~ ~~științifică~~ în aceste domenii. Universitatea
noastră ~~sar~~ ~~incerca~~ ~~cu~~ ~~o~~ ~~mare~~ ~~răspundere~~ ~~în~~ ~~cazul~~ ~~când~~ ~~nu~~ ~~ar~~ ~~repinge~~ ~~o~~,
~~is~~ ~~vă~~ ~~publică~~ ~~1~~ ~~au~~ ~~dat~~ ~~o~~ Orice bunăvoință arătată ~~nu~~ ~~față~~ ~~de~~ ~~o~~ ~~astfel~~
de lucrare ar atrage asupra Universității noastre o mare răspundere, științifică
& morală în acelasi timp. De aceea propun onorabilului Consiliu respingerea ei.

4
x (pe Eminescu îl recitește total în afara influenței byroniene și întregii
probleme îi acordă, la p. 348, cinci rânduri)

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„OCTAVIAN GOGA” CLUJ
SECȚIA COLECȚII SPECIALE
Fondul Petrescu - Popovici